

Zpráva ze služební cesty do SRN

Místo: Berlín, Bundesarchiv

Termín cesty: 1. 6 - 14. 6. 2005

Účel cesty: Studijní pobyt v rámci grantového výzkumu

Účastník cesty: PhDr. Jaroslav Pažout, pracovník 3. oddělení
Národního archivu

PhDr. Petr Koura, pracovník oddělení dějin
2. světové války a odboje Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR

Zprávu podává: PhDr. Jaroslav Pažout

Datum vyhotovení: 27. 6. 2005

Podpis ředitelky Národního archivu:

Část všeobecná

Cestu hrazenou z prostředku grantu Grantové agentury České republiky **Nacistická okupační politika v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1943–1945 (edice dokumentů)** (reg. č. 409/04/1374) jsme zahájili 1. 6. 2005 v 7.00, kdy jsme autobusem vyjeli z nádraží Praha-Florenc. Státní hranice autobus překročil v 9 hod., do Berlína jsme dorazili v 13:15 hod. Větší část mé služební cesty (doprava, ubytování a diety na 11 dní) byla hrazena z grantových prostředků, zbylé tři dny jsem pobýval v Berlíne na náklad českého velvyslanectví v SRN. České velvyslanectví nám poskytlo možnost finančně výhodného ubytování ve své budově na Wilhelmstrasse 44. Rada-vyslanec Jan Sechter nás v pondělí ráno 8. 6. 2005 přijal k neformálnímu rozhovoru.

Cílem služební cesty byl výzkum dokumentů ve Spolkovém archivu vztahujících se k nacistické politice v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1943 - 1945. Tyto dokumenty jsou uloženy ve fondech Oddělení R - Německá říše 1495 - 1945 (Abteilung R - Deutsches Reich 1495 - 1945), které sídlí v Berlíně-Lichterfelde. V této fázi výzkumu byla naším cílem především rešerše ve fondech NSDAP a k ní přidružených organizací.

Výzkum jsme zahájili ještě v den našeho příjezdu do Berlína, v úterý odpoledne. Během svého pobytu jsme se pak věnovali kombinovaně studiu archivních pomůcek Spolkového archivu a na jejich základě objednaných archiválií. Z relevantních dokumentů, které nám byly předloženy ve formě mikrofilmů nebo mikrofiší, bylo možno zhotovit kopie na místě.

Z některých důležitých dokumentů, které jsme studovali v originálech, bylo nutno si tyto kopie objednat.

Část inventářů Spolkového archivu je přístupná na internetu a některé jsou vydány tiskem. Svůj pobyt jsme využili též k prohlídce těchto tištěných inventářů z hlediska užitečnosti jejich zakoupení z prostředků grantu do Národního archivu.

Služební cestu jsem ukončil v úterý v 16:00 odjezdem autobusu z Berlína. Státní hranice autobus překročil ve 20:00 hod. a do Prahy dorazil se zhruba půlhodinovým zpožděním v 22:45 hod.

Část odborná

Výzkum dokumentů ke zmíněnému tématu ve Spolkovém archivu jsem si rozdělil s PhDr. Petrem Kourou. Společně s ním jsem provedl rešerši ve fondech **Partei-Kanzlei der NSDAP (NS 6)**, **Persönliche Adjutantur des Führers und Reichskanzlers (NS 10)** a **Polizeidienststellen in Böhmen und Mähren (R 70 Böhmen und Mähren)**. Sám jsem se věnoval fondům **Reichsschatzmeister der NSDAP (NS 1)**, **Deutsche Arbeitsfront (NS 5)**, **Reichspropagandaleiter der NSDAP (NS 18)**, **Kleine Erwerbungen NSDAP (NS 20)**, **Reichsorganisationsleiter der NSDAP (NS 22)**, **Hauptarchiv der NSDAP (NS 26)**, **Hitler-Jugend (NS 28)**, **Hauptamt für Volkswahlfahrt (NS 37)**, **Reichsfrauenführung/Nationalsozialistische Frauenschaft und Deutsches Frauenwerk (NS 44)**, **Kanzlei des Führers (NS 51)**, **Reichsfinanzministerium (R 2)**, **Reichsministerium für die Volksaufklärung und Propaganda (R 55)** a **Polizeidienststellen in der Slowakei (R 70 Slowakei)**.

NS 1 - Reichsschatzmeister der NSDAP

Ve fondu se nachází poměrně velké množství dokumentů k protektorátní problematice, vztahujících se většinou k pronájmu a přidělování jednotlivých domů a pozemků nacházejících se na území protektorátu.

NS 5 - Deutsche Arbeitsfront

V tomto fondu zatím nebyla provedena kompletní rešerše. Zatím byly prostudovány pouze některé dokumenty z oddělení VI: Arbeitswissenschaftliches Institut der DAF, jejíž většinu tvořily novinové a časopisecké články vztahující se k protektorátu.

NS 6 - Partei-Kanzlei der NSDAP

V tomto významném fondu pro studium dějin nacionálně socialistické vlády v Německu a jím okupovaných zemí se nacházejí oběžníky Adolfa Hitlera vydané jeho jménem vedoucím kanceláře NSDAP, které upravují např. problematiku ubytování osob postižených nálety a umístění evakuovaných úřadů na území protektorátu, vyznamenání protektorátních příslušníků říšskými řády, projevy a články o protektorátu, organizaci volkssturmu v protektorátu aj.

NS 18 - Reichspropagandaleiter der NSDAP

Na základě inventáře k tomuto fondu byly objednány materiály vztahující se obecně k protektorátu v letech 1941 - 1943 a filmové cenzuře v protektorátu. Tyto materiály jsem bohužel ke studiu nedostal, zřejmě z důvodu jejich zapůjčení jinému badateli.

NS 28 - Hitler-Jugend

Ve fondu jsou uloženy zprávy, fotografie a jiné dokumenty k Týdnu české mládeže 1. - 9. 7. 1944 v Praze.

R 2 - Reichsfinanzministerium

V tomto fondu, který zatím nebyl vytěžen v úplnosti, se nacházejí dokumenty např. k problematice dovozních cel nerostných surovin, výnos říšského ministra pro výzbroj a zbrojní produkci o reorganizaci zbrojní výroby v protektorátu aj.

R 55 - Reichsministerium für die Volksaufklärung und Propaganda

Ve fondu se nachází zpráva ministerského ředitele Berndta říšskému ministrovi propagandy o jeho rozhovoru s K. H. Frankem o politické situaci v protektorátu z 13. 5. 1944.

R 70 Böhmen und Mähren - Polizeidienststellen in Böhmen und Mähren

Námi přiděleným konzultantem panem T. Zarwelem jsme měli připraveny materiály především k organizaci německých bezpečnostních sil v protektorátu od roku 1941 do konce války. V předložených složkách se nacházely též některé úřední věstníky protektorátních policejních složek. Tyto materiály jsou ovšem z velké části uloženy též ve fondech Národního archivu. Archivní pomůcka není bohužel k tomuto archivnímu celku na rozdíl od dílčích fondů policejních služeben z dalších zemí k dispozici (inventář k dílčímu fondu Polizeidienststellen in der Slowakei vyšel dokonce tiskem).

Při příští výzkumné cestě do Berlína bude nutno případnou existenci dalších relevantních materiálů prodiskutovat s konzultantem.

R 70 Slowakei - Polizeidienststellen in der Slowakei

Ve fondu jsou uloženy dokumenty k problematice Čechů na Slovensku, k ilegálnímu překračování hranic Slovenska s protektorátem, k pobytu maďarských jednotek na území protektorátu, hodnocení politické situace na Slovensku protektorátním obyvatelstvem aj.

V ostatních studovaných fondech nebyly z hlediska našeho grantu relevantní dokumenty nalezeny.